

Nucli de Santiga

Santa Perpètua de Mogoda

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Crta de Sabadell - Mollet (B-140)
Emplaçament: Al N. Crta B-140

Coordenades:

Latitud: 41.5347
Longitud: 2.15223
UTM Est (X): 429280
UTM Nord (Y): 4598464

Classificació

Número de fitxa: 08260 - 41
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Antic Paleocristià Medieval Romànic Gòtic Barroc
Segle: X-XII
Any: 983
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Observacions protecció: Pla Especial Protecció Patrimoni Arquitectònic
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: Varis propietaris

Fitxes associades:

[Santa Maria Antiga o Santiga](#)

Autoria de la fitxa: Goretti Vila i Fàbregas
Data de registre de la fitxa: dc., 22/04/2009 - 02:00

Descripció

El nucli de Santiga es troba a la vall de Santiga enclavada entre la Serra de la Salut i la de Polinyà que emmarquen l'estructura de la seva conca, les aigües pluvials de la qual s'escorren per la riera. Aquesta àrea que encara conserva la seva original morfologia d'estructura agrícola ha quedat envoltada de noves zones industrials. La carretera de Sabadell a Mollet (B-140), que passa a uns 150m de la plaça principal del nucli, s'ha convertit en una nova frontera que ha deixat aïllat el barri de dalt respecte el barri de baix, que ha patit moltes més transformacions.

Santiga és bàsicament, a banda de l'església i la masia fortificada, un grapat de cases de pagès disperses i més aviat pobres, que han sofert moltes transformacions. L'església dels segles XI-XII es desenvolupa en una nau principal de planta rectangular i una crugia, que té adossada una nau lateral, també d'una crugia, amb un absis rodó, sota la qual s'han trobat restes de l'absis de la primera ermita. El campanar és posterior i la capella dedicada a la mare de Déu de l'Heura és del segle XVII. L'edifici, d'estil romànic, ha incorporat trets gòtics en el seu llarg procés de construcció. L'altre edifici significatiu, és la masia fortificada del segle XVII (?) de planta quadrada amb tres crugies i de tres pisos d'alçada, envoltada d'un mur amb un portal adovellat d'accés. L'església té adossada a la seva façana posterior (est) i a la lateral (nord) l'edifici de la rectoria. Aquest edifici de planta baixa i pis té un pati interior que es connecta directament amb la part posterior de l'església; en el seu subsòl s'han trobat restes que possiblement siguin d'origen romà. Davant de la façana principal hi ha els antics nínxols del cementiri. L'edifici de la masia fortificada o castell està envoltat a les seves façanes nord, est i oest d'edificis auxiliars a nivell de planta baixa i pis, a excepció de la façana principal on es situa un petit jardí. La façana principal de l'església té una composició asimètrica. El portal d'accés està centrat respecte la nau principal i a sobre hi ha una fornícula amb una imatge de la Mare de Déu. Més amunt hi ha una finestra rodona i tres creus de pedra.

La façana principal del castell presenta una composició simètrica amb un portal adovellat d'accés a planta baixa i finestra a banda i banda, tres balcons a planta pis i un seguit de finestres amb arc de mig punt a la planta de golfes.

Les parets de l'església són de pedra vista amb acabat rústic. Les de la masia fortificada o castell, són de parets de còdols i sorra arrebossades i pintades, les llindes i els brancals dels balcons i d'adovellat del portal d'accés són de pedra vista.

Quan a elements arquitectònics a destacar hi ha de l'església: el campanar, la fornícula sobre el portal d'accés i les tres creus de pedra. Del castell el portal adovellat del mur d'accés al jardí i el portal adovellat d'accés a l'interior de l'edifici.

La plaça on es situen tan l'església com la masia fortificada, conserva el seu caràcter pintoresc; en destaca la font i el safareig (que reben les aigües d'una canalització encara existent), el magnífic lledoner, a prop del mateix safareig, l'olivera del centre de la plaça i el vell plataner del costat. A prop de la rectoria encara es conserva un pou d'aigua fet d'obra.

Actualment aquest nucli ha esdevingut un dels signes d'identitat de Santa Perpètua, amb l'aplec de Santiga, la festa de l'arbre o el dia de Santa Prisca. Aquestes festes han arrelat dins la vida cultural del municipi. És un testimoni encara viu del passat rural del municipi.

Història

Els orígens d'aquest assentament al voltant de la Riera es remunten a l'època prehistòrica, s'han trobat restes d'un poblat de l'època romana anomenat Canaïes i indicis de que abans de l'ermita romànica que ha arribat als nostres dies, n'hi havia una altra dedicada a Santa Maria l'Antiga. L'església és l'epicentre de Santiga i la seva nau principal comença a edificar-se en els segles XI o XII. Des de l'edat mitjana Santiga havia tingut personalitat política i religiosa pròpia i fou un nucli independent fins el segle XIX. Al 1845 passa a pertànyer al terme municipal de Santa Perpètua. Santiga, emprant la riera com a frontera natural, es dividia en dos barris el de dalt i el de baix, del primer eren l'església, la masia fortificada o castell, Can Rector, Can Barnola i altres; del segon eren Can Sabau, Torreferrussa, Can Maiol i Can Llobet.

Ressenya històrica extreta de CANYAMERES, 2009: L'indret de Santiga, és document al segle X. Si bé el topònim que dona nom a Santiga tingui la primera notícia escrita l'any 983, a la venda de l'any 969 de la vila de Polinyà que van fer el comte de Barcelona Borrell II i la seva esposa, la comtessa Letgarda, a Galí, a les afrontacions ja consten Omet i Santa Maria (d'Antiga). Altres topònims propers a Santiga com Canalies o el Congostell també apareixen el 988. L'any 994 es fa esment a l'existència d'una església, en canvi l'any 1068 ja es parla de l'edifici com església. Entremig, concretament l'any 1065, es documenta ja com a parròquia. Al segle XI, el poder religiós ja havia estructurat el territori de Santiga ampliant els seus dominis a part de la vall d'Omet. Santiga no obtindrà la categoria de castell termenat fins al segle XIV, quan tot el seu voltant ja està perfectament organitzat.

De la vila altmedieval, poques notícies hi ha, el que està clar és que a finals del segle XI, Santiga té un cap de casa molt important, Arnal Geribert d'Antiga. És present com a testimoni en actes documentals importants com l'any 1098 en la confirmació que fa el comte Ramon Berenguer de la propietat del cenobi de Sant Llorenç del Munt a favor del monestir de Sant Cugat del Vallès.

1121. Testament Arnal Geribert. Fou el darrer hereu de la família propietària de la vila altmedieval de Santiga, que ja al segle IX havia donat la seva església al bisbe de Barcelona. Fa donació d'una part important del seu patrimoni a la parròquia de Santiga (sagrera i cementiri de Santiga) als monestirs benedictins de Sant Llorenç del Munt, Sant Miquel del Fai, la canònica de Santa Maria de l'Estany, a la Seu de Barcelona, i dos masos a l'orde dels Hospitalers de Sant Joan de Jerusalem. Es confirma l'existència d'un edifici singular a més de l'església, la seva pròpia casa convertida en fortalesa.

La parròquia de Santiga passa a ser una autèntica parròquia rural. És una propietat al·lodial independent dels vincles feudals. Però per altra banda en fortificar la casa de Santiga vincula el territori propi i el de la parròquia a una defensa i prestació típicament del món feudal.

Bibliografia

AJUNTAMENT DE SANTA PERPÈTUA DE MOGODA (1996). Pla Especial de Protecció del Patrimoni arquitectònic de Santa Perpètua de Mogoda. Text refós novembre de 1996. Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda. Obres públiques i urbanisme.

AADD. Catalunya Romànica. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1991.

ÀLVAREZ, Bruna (2009). Santa Maria de Santiga: Fase inicial de l'estudi històric-arqueològic. L'ordit, vol. 2. CREM. Santa Perpètua de Mogoda, pàg. 131-155.

CANYAMERES, Esteve (2009). Masos, masies i masoveries. Estudi de l'agricultura de Santa Perpètua de Mogoda i Santiga (segles XI-XX). Edita: Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda. Pàg. 86-87.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2008). Pla Director. Conjunt parroquial de Santa Maria l'Antiga (Santa Perpètua de Mogola, Vallès Occidental). Generalitat de Catalunya - Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Serveis Territorials a Barcelona. Arquitecte: Margarita Costa Trost. Octubre de 2008.

RICART, Joan et alii (1993). Temps enrera, portes endins. Santa Perpètua de Mogoda. Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda.

VILÀS, Ernest (2009). "L'església de Santa Maria l'Antiga o Santiga (983-2009): una història per recuperar. Notes, vol. 24. Mollet del Vallès. Pàg. 127-143.

VINYALS i ROVIRA, Fermí (1984). Notes de la Història de Santiga. Petit poble del Vallès. Santa Perpètua de Mogoda. Grup Pro Arqueologia i Història de Santa Perpètua de Mogoda.

